

digitale nieuwsbrief

Erfgoedvereniging De Driehornick Nuenen-Gerwen-Nederwetten

Website: www.driehornick.nl

E-mail: info@driehornick.nl

nummer 59

1 augustus 2024

In deze nieuwsbrief:

pagina:

• Van het bestuur	1
• 80 jaar Bevrijding Nuenen-Gerwen-Nederwetten	2
• Jeugdherinneringen	3
• Historische Geografie – Bewoningsgeschiedenis	3
• Boeken bij heemkunde te koop	3
• Ontvangen objecten	3
• Opgravingen in Nuenen-West	4
• Uit de Oude Doos	5
• Limerick	6
• Website	6
• Uit onze bibliotheek	8
• Gezien in ons archief	9
• Onze Sien moet in Brabant blijven	10
• Uit tijdschriften van andere organisatie	11
• Activiteiten van derden	14

VAN HET BESTUUR

Ledenaantal

In juli hebben drie nieuwe leden zich aangemeld. Het zijn Victoria van Limburg Stirum – Smits van Oyen, Jan de Smit en Ria van Bakel uit Deurne.

Wij wensen hen veel plezier en nut met het lidmaatschap bij onze erfgoedvereniging.

Ook is helaas in juli ons lid Geert Kortstee overleden. We wensen familie en vrienden veel sterkte en troost toe bij het verwerken van dit verlies.

Hierdoor is de ledenstand **316**.

Rabo ClubSupport

Onze vereniging heeft zich ingeschreven voor deelname aan de Rabo ClubSupport.

Iedereen die lid is van de Rabobank kan tussen 2 en 24 september a.s. stemmen op zijn/haar favoriete verenigingen (max. drie). Mocht u wel een bankrekening hebben bij de Rabobank, maar nog geen lid zijn van de coöperatie dan **kunt u zich gratis aanmelden als lid** waardoor u ook kunt stemmen. Uw stem levert de gekozen vereniging een bedrag aan subsidie op. Het zou voor onze financiële positie heel welkom zijn als al onze leden met een Rabobankrekening op onze Erfgoedvereniging De Driehornick Nuenen-Gerwen-Nederwetten zouden stemmen (moeten ook wel lid van de Rabobank coöperatie zijn). U wordt hierover t.z.t. nog separaat per mail door ons benaderd.

80 JAAR BEVRIJDING NUENEN-GERWEN-NEDERWETTEN

21 en 22 september

OPROEP

Beste vrijwilligers van onze Erfgoedvereniging De Driehornick,

Zoals u misschien weet is de werkgroep '80 jaar bevrijding', bezig met een programma voor de bevrijdingsweek in september. Onze activiteiten bestaan uit **lezingen**, een **tentoonstelling** in de week van 14-22 september, en in het weekend van 21/22 september de **bevrijdingsroute**. Daarnaast is het **septembernummer** van ons magazine Driehornickels geheel gewijd aan de bevrijding.

Wij hebben echter ook uw hulp nodig. Mocht u zich nog **niet** hebben opgegeven, lees dan s.v.p. onderstaand bericht:

Het zou fijn zijn als u ons mailt of in onderstaande activiteitenbeschrijving iets staat waaraan u mee zou willen helpen.

Laten we dit feest met alle 300 vrijwilligers van onze Erfgoedvereniging vieren!!

Welke activiteiten zijn er?

- Een **tentoonstelling** over WO II en de bevrijding in 't Weefhuis. We hebben u nodig als toezichthouder om elke dag in deze week open te kunnen zijn. Dus zou u een dagdeel, 's morgens (alleen op de zaterdagen en zondagen) of 's middags (zowel in de week-einden als doordeweeks) in 't Weefhuis aanwezig kunnen zijn, meld ons dat dan.

Tevens vragen we voor deze tentoonstelling ook nog objecten uit de jaren 40-45 die iets met de oorlog en of bevrijding te maken hebben. Uitlenen is wel op eigen risico, maar er zijn vitrines en alles gaat op slot en op alarm. Het zou erg fijn zijn als u nog iets heeft liggen. Ook mooie verhalen over de bevrijding zijn welkom. Ook die kunt u aanmelden op ons speciaal mailadres, zie onderaan.

Naast de bemensing van de tentoonstelling hebben we ook vrijwilligers nodig bij het in- en uitruimen van de tentoonstelling en het plaatsen en verwijderen van de informatieborden op 23 locaties.

- We zijn ook bezig met een **bevrijdingsroute**. Dit is een fiets- en/of wandeltocht (op zaterdag 21 en zondag 22 september) langs 23 locaties die iets te maken hebben met WO II, bevrijding, tankslagen, gevallen vliegtuigen, schuilplaatsen Joden, pilotenlijn, koningin Wilhelmina, Engelse en Duitse soldaten inkwartieringen etc. etc. Op drie plekken kunt u naar binnen, te weten: Landgoed Soeterbeek, Tuin Fons Linders (zijn huis is nog wel het meest bijzonder qua inwoning van burgemeester Van Rijckevorsel, Duitse soldaten, Engelsen en de PAN), en de zolder van Nune Ville waar een Joodse jongen ruim twee jaar verborgen zat. Op de andere locaties staan borden.

Voor een aantal locaties en 't Weefhuis hebben we bemensing nodig. Kunt u aangeven welke dagdelen u op zaterdag 21 en zondag 22 september beschikbaar zou willen zijn?

- De tocht heeft nog iets extra's: iedereen krijgt een routeboekje mee en een voedselkaart (geïnspireerd door de voedselbonnen). Bij verschillende locaties krijgt u een stempel op de voedselkaart en indien de voedselkaart compleet is afgestempeld, krijgt u bij onze sponsor Jumbo iets gerelateerds. Wij hopen op uw medewerking!!
- U wordt op de hoogte gehouden, wij hopen van bijna iedereen een reactie te krijgen op ons speciale emailadres: bevrijding@driehornick.nl

Een hartelijke groet van onze werkgroep, met als vaste leden:

Jacqueline Bekkers

Victoria Smits van Oyen

Herman Bulle

Jan Vellekoop

Peter van Ierlant

JEUGDHERINNERINGEN

Het artikel in de vorige nieuwsbrief over de jeugdhherinneringen van ons lid **Alowies van Baren** heeft veel leuke reacties opgeroepen.

Daarom lijkt het ons leuk, maar ook heel interessant, om met deze rubriek door te gaan.

U kunt de volgende schrijver zijn! Indien het schrijven van een verhaal u niet zo goed ligt, dan zien we graag de feiten van u tegemoet en kunnen we er een verhaal van maken. Uiteraard zijn we geïnteresseerd in uw jeugdhherinneringen voor zover ze op Nuenen, Gerwen en Nederwetten betrekking hebben.

Uw copy zien we heel graag tegemoet. U kunt het mailen naar secretaris@driehornick.nl of als geschreven document in onze brievenbus stoppen op Papenvoort 15-A. We zijn zeer benieuwd naar uw verhalen.

HISTORISCHE GEOGRAFIE - BEWONINGSGESCHIEDENIS

Sinds kort staat er op onze website driehornick.nl onder het Historische Geografie menu een nieuwe knop: Bewoningsgeschiedenis: <https://driehornick.nl/bwgs/> Als u op deze knop klikt, dan maakt u een reis naar het Nuenen, Gerwen en Nederwetten van de 19e en (1e helft van) de 20e eeuw. Er zijn beschrijvingen gemaakt van woningen en hun eigenaren/bewoners, beginnende in 1832, de invoering van het Kadaster. Hierbij is gebruik gemaakt van zo veel mogelijk historisch materiaal, zoals kadastrale leggers, minuutplannen, hulpkaarten, genealogische informatie, bevolkingsregisters, foto's, krantenartikelen, bidprentjes, boeken, e.d.. De beschrijvingen gaan tot ongeveer 1950, de privacy wetgeving is hierbij de beperkende factor.

Nog lang niet alles is klaar, er wordt nog steeds gewerkt, maar het begin is gemaakt.

Mocht u interesse hebben om ons te helpen, laat ons dat dan weten; we kunnen iedere hulp gebruiken.

Ik bedank de leden van de werkgroep Historische Geografie en hun handlangers voor het geleverde werk en hun inzet.

Coördinator werkgroep Historische Geografie: Peter Ector, email: bwgs@driehornick.nl

BOEKEN BIJ HEEMKUNDEKRING TE KOOP

Voor alle boeken die door heemkundekring De Driehornick zijn uitgegeven en nog te koop zijn, raadpleeg onze website onder tabblad **DRIEHORNICK** (bovenste werkbalk) en vervolgens onder **VERKOOP BOEKEN**.

ONTVANGEN OBJECTEN

Van ons lid **John Aben** ontvingen we een diaprojector en vele dozen dia's alsmede video's van het archief van Senergiek. Vanwege de renovatie van het Klooster moet er worden verhuisd naar een andere locatie. Er dan eerst wordt er opgeruimd. Bij de verhuizing van Senergiek uit het Klooster naar de locatie Pinckart 24 is een aantal dia's en videofilms en afspeelapparaten te voorschijn gekomen. Het zijn dia's van uitstapjes van onbekende datum, een videofilm uit 1987 en een uit 1994-1995.

Van ons lid **Tini Smulders** ontvingen we een doos bidprentjes.

OPGRAVINGEN IN NUENEN-WEST

In Nuenen-West zijn onze leden van de Werkgroep Archeologie regelmatig onder toezicht van de regio-archeoloog Ria Berkvens aan het helpen bij het zoeken naar sporen in de grond waar in de nabije toekomst zal worden gebouwd. De afgelopen weken leverde dat wel veel scherven op. Uit een 'afvalput' van een middeleeuwse boerderij kwamen heel wat 'onderdelen' van kannen, kruiken en ander drink- en eetgerei boven water. Momenteel worden deze stukken schoon gemaakt en voor zover als mogelijk aan elkaar gezet in het Erfgoedhuis in Eindhoven. De scherven zijn per vondstnummer geteld, gewassen en er is al wat gepuzzeld.

Er is weinig of geen verschil in de datering tussen de vondstnummers. Er zit een enkele middeleeuwse scherf tussen; Mayen, Elmpt, grijsgedraaid.

Overwegend zijn het scherven van 1500-1700 n. Chr. en zullen volledig van de boerderij geweest kunnen zijn die er vlakbij stond aan de Dubbestraat.

De steengoed Keulse kan en het bordje met slibversiering kunnen worden gerestaureerd en misschien wordt er de komende tijd nog meer gevonden.

Hier de link naar het artikel op de website met foto's.

[Nieuwe vondsten bij opgravingen Nuenen-West | Driehornick](#) (met rechtermuisknop openen met hyperlink)

UIT DE OUDE DOOS

Van ons lid Toon van Laarhoven ontvingen we twee interessante oude artikelen over gebeurtenissen in Nunen, gelezen in het Utrechts Nieuwsblad van **dinsdag 17 september 1907** met betrekking tot een treinongeluk.

Een ernstig treinongeluk

Zaterdagavond omstreeks 7 uur op de spoorlijn te Nunen - Tongelre bij Eindhoven plaats ter hoogte van wachtpost 23 kropen twee meisjes onder de afsluitboomen van den overweg door juist toen van de eene zijde de personentrein uit Eindhoven naderde, en uit de andere richting een goederentrein van Helmond in aantocht was. De goederentrein reed de meisjes aan, met het gevolg dat het 8-jarige dochttertje van den heer R. van den Nieuwenhof uit Nunen gedood werd en het andere meisje ongeveer 10 meter werd weggeslingerd en in de spoorloot terecht kwam. Zij bekwam kneuzingen aan een been en kwam er verder wonderwel tamelijk goed af. De schuld lag geheel bij de kinderen, daar de boomen behoorlijk gesloten waren.

En uit hetzelfde dagblad van **zaterdag 13 mei 1933** het navolgende ongeluk.

AUTO-ONGELUK BIJ EINDHOVEN

EEN DOODE.

Weer heeft op den Wolvendijk tusschen Eindhoven en Nunen tengevolge van den slechten toestand, waarin dit weggedeelte verkeert, een auto-ongeluk een slachtoffer getischt. Was het de vorige week een boerenmeisje, dat hier bij een aanrijding het leven liet, thans is het slachtoffer een 27-jarige gehuwde paardenkoopman uit Eindhoven. Deze, H. W. R. van Wel genaamd, en wonende in de Laagstraat, is in het bezit van een oude personenauto, waarmee hij wel eens tochtjes doet. Daar hij echter geen rijbewijs heeft, werd hij dan vergezeld door den 23-jarigen D. J. J. Verspaget, een werkloozen chauffeur, die ook gistermiddag van de partij was. Toen beiden te Nunen waren, sloeg van Wel de waarschuwing om via Eckart naar Eindhoven terug te rijden, in den wind en zeide: „Ik kies den betonweg.”

Deze weg strekt zich uit tusschen Nunen en voormalig Tongelre onder Eindhoven en is tot de buurtschap Opwetten zeer goed. Daarna echter komt het gedeelte, de Wolvendijk genaamd, dat over een lengte van 100 à 200 meter vol kuilen is. Toen de auto hier met een snelheid van ongeveer 45 KM. per uur overheen reed, werd Verspaget bang voor ongelukken, trachtte het gaspedaal te bereiken, ten einde de snelheid te verminderen, en greep toen dit niet gelukte, zelf het stuurrad.

Op dat oogenblik echter kwam het auto'tje juist met de wielen in een kuil, begon hevig te slingeren en vloog in volle vaart tegen een lantaarnpaal op, die afknapte. De auto werd vernield. Verspaget bleek vrijwel ongedeerd, doch van Wel bleek een zware hersenschudding te hebben opgelopen, waaraan hij na enkele minuten is overleden. De politie nam het lijk in beslag en stelde een uitgebreid onderzoek in. De werklooze chauffeur is na verhoor op vrije voeten gesteld.

LIMERICK VAN GERARD DE LAAT

Ópperùmd, lét óp óns Heem

Klènner gòn woone kôst uitzuujke pijn
In al die èèw spulle zit dè venijn
Hi iejt hystoorie
Dan zó't potdoorie
Zu mèr iejt mojs vur óns Heem kanne zijn

U kunt deze limerick ook beluisteren door op deze link te klikken, óf met de rechtermuisknop en dan: 'hyperlink openen':
Ópperùmd, lét óp óns Heem | Drijehornick

WEBSITE

Bezoek regelmatig onze website.

Het is bepaald de moeite waard om onze website regelmatig te bezoeken. Dan blijft u op de hoogte van de interessantste berichten over en van onze vereniging:

www.drijehornick.nl

In **juli 2024** zijn de volgende artikelen op de website geplaatst:

Onder de categorie **BIJZONDERE MENSEN** is het levensverhaal van **FIEN VAN GROOTEL** opgenomen. Klik op deze link en u opent het artikel:

[Fien van Grootel | Drijehornick](#) (met rechtermuisknop: 'hyperlink openen')

Fien in 2010 pronkt met Brabantse muts

Ook is de categorie **BIJZONDERE OBJECTEN** aangevuld met het bijzonder mooie artikel van Frank van Welie uit het Erfgoed Magazine over de restauratie van de historische dorpspomp op onze website opgenomen:

Klik op onderstaande link:

<http://hkk-nuenen.synology.me/archief/dorpspomp%20Nuenen.pdf>
(met rechtermuisknop: 'hyperlink openen')

Voorts uit het boek 'Nuenense herinneringen':

- . Tijn Smits
- . Bert Sanders
- . Piet Wolters

Deze verhalen zijn op de website geplaatst onder de categorie **BIJZONDERE MENSEN**.

De site is vorig jaar uitgebreid met een zgn. **LEDEN**-pagina. De informatie hier is exclusief voor leden. Om deze LEDEN-pagina in het menu te kunnen zien, dient u zich wel eerst aan te melden via INLOGGEN/REGISTREREN.

Op onze website een paar 8-millimeter-films

- De eerste film duurt 3 minuten.
Tijdens het vertrek van de zusters JMJ uit het klooster in 1977. Vendelzwaaiers bewijzen de eer. Klik op onderstaande link:
<https://beeldbanknuenen.nl/cgi-bin/objecten.pl?ident=1067>
- Een tweede (zwart-wit) film is iets langer en laat het kamp zien van de Jonge-Wacht 1936.
Daar moeten we meer van weten want wie staan daarop? Weet iemand nog iets van die vereniging?
Klik op onderstaande link:
<https://beeldbanknuenen.nl/cgi-bin/objecten.pl?ident=1068>

U kunt deze films ook in onze collectie bekijken (ZCBS in het bestand Beeld & Geluid).

Sinds kort zijn we in staat zijn om 8-millimeter-films beeldje voor beeldje in te scannen. Dat is een tijdrovende bezigheid, maar geeft prima resultaat.

Mochten er onder de leden zijn met oude 8-millimeter-filmpjes dan is het zaak om die te digitaliseren, want door verkleuring kan de film verloren gaan.

UIT ONZE BIBLIOTHEEK

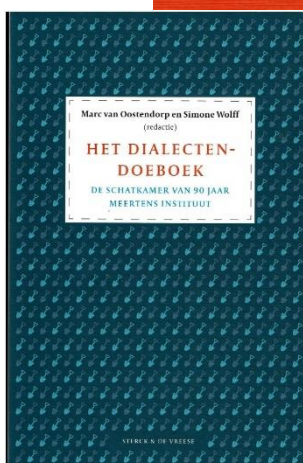
Deze maand brengen de bibliothecarissen het volgende boek onder uw aandacht.

Het Meertens Instituut in Amsterdam verzamelt al 90 jaar gegevens over de Nederlandse dialecten. Medewerkers van het instituut trokken het land in om overal opnamen te maken van hoe mensen spraken. De klok werd stilgezet en na een kopje koffie vertelden mensen hoe het leven en hoe de taal vroeger was. Zo krijgen we een inkijk in de taal van de Nederlanders tot diep in de negentiende eeuw.

In de afgelopen decennia heeft het Meertens Instituut heel veel gegevens uit dat onderzoek gedigitaliseerd en online geplaatst: duizenden uren geluidsopnamen, door lokale dialectliefhebbers ingevulde vragenlijsten, landkaarten waarop is ingetekend waar bepaalde woorden werden gebruikt, en veel meer. Het is een digitale schatkamer voor onderzoekers.

In *Het Dialectendoeboek* demonstreren 41 dialectwetenschappers wat er allemaal in dit online archief te vinden is.

Het Meertens Instituut houdt zich bezig met de bestudering en documentatie van Nederlandse taal en cultuur. Centraal staan de verschijnselen die het alledaagse leven in onze samenleving vormgeven.

GEZIEN IN ONS ARCHIEF

DOOR: JOKE VAN OUWERKERK-VAN ECK

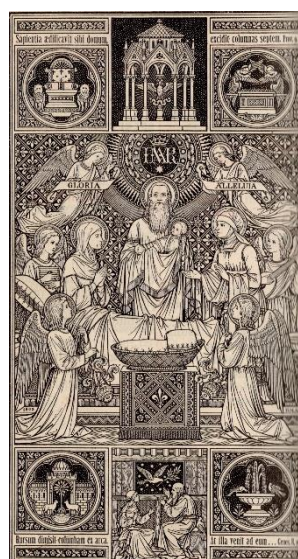
Missaal

Een missaal of misboek is het boek waarin de liturgische gebeden voor de rooms-katholieke mis van elke dag staan opgetekend.

Voordat in grote delen van de katholieke kerk vanaf 1965-1968 de mis volgens de **Tridentijnse ritus**¹ plaatsmaakte voor een nieuwe liturgie (**Novus Ordo**² Missae) die vrijwel overal in de volkstaal gevierd wordt, gebruikten de meeste gelovigen een volksmissaal, dat ook wel handmissaal genoemd wordt of eenvoudigweg missaaltje. Dit misboek voor de leken-gelovigen die de Mis meevieren is klein en gemakkelijk mee te nemen. Het bevat de vertaling van de Latijnse misgebeden naar de betreffende volkstaal, zodat iedere gelovige de gebeden en Bijbelteksten zelf kan meebidden en begrijpen.

1. De Tridentijnse mis is de vorm van de katholieke eredienst die vóór de hervormingen in de jaren 60 van de vorige eeuw, volgend op besluiten van het Tweede Vaticaans Concilie, algemeen werd gebruikt.
2. De Mis van Paulus VI ook bekend als de 'gewone vorm' of Novus Ordo, is de meest gebruikte liturgie in de katholieke kerk.

Bron: Wikipedia

'ONZE SIEN MOET IN BRABANT BLIJVEN'

Van ons lid **Truus Houtepen** ontvingen we onderstaande bijdrage met het verzoek deze in de Nieuwsbrief van De Driehornick op te nemen. We voldoen hier graag aan.

GORDINA (SIEN) DE GROOT

Foto: Jan-Kees Steenman

Dit schilderij van Vincent van Gogh is op dit moment in het Noordbrabants Museum in Den Bosch te zien. Het is te leen gegeven maar..... ook te koop aangeboden. Daar is geld, veel geld, voor nodig en daarom hulp van ALLE Brabanders.

Het museum heeft EEN euro van ELKE inwoner nodig voor de aankoop.

Onder het motto: **ONZE SIEN MOET IN BRABANT BLIJVEN** vraag ik aan **ALLE Nuenense vrouwen en mannen** om te helpen.

Als lid van een actieve erfgoedvereniging hecht u beslist ook veel waarde aan o.a. vrouwengeschiedenis en aan cultuur.

Vincent van Gogh heeft deze beide waarden in dit schilderij vormgegeven.

Hij woonde bij zijn ouders in Nuenen toen hij haar schilderde, terwijl het door de (kerkelijke) overheid verboden was voor hem te poseren.

Ze was moedig en deed wat zij wildeen daarmee was en is zij een voorbeeld voor velen.

Hoe te handelen: door uw gift overmaken via :

<https://www.hetnoordbrabantsmuseum.nl> > donatie-gordina

UIT TIJDSCHRIFTEN VAN ANDERE ORGANISATIES

Tijdschriften die in juni/juli 2024 bij het Heemhuis binnenkwamen

Wij keken deze tijdschriften door en troffen de volgende interessante artikelen aan. *PS **Wilt u het hele verhaal lezen kom dan naar het Heemhuis.***

Tijdschriften

Leuk is het om een naam van een lid van onze erfgoedvereniging als auteur in het blad van andere erfgoedverenigingen en heemkundekringen tegen te komen. Naast de naam van ons lid Peter van Overbruggen, die veel publiceert (intern maar ook elders), komen nu de namen van twee andere leden in de periodieken van andere cultuurhistorische verenigingen voor:

Toon van Laarhoven schrijft in 'Het Hagelkruis' van heemkundekring Barthold van Heessel Aarle-Rixtel een artikel over 'Een huwelijk op stand in de 18^e eeuw'. Hij beschrijft de trouwbelofte en de notariële akte van de voormalige eigenaars en bewoners van kasteel Croy Johan Karel Gideon van der Bruggen en Margaretha Geertruida Falck.

Jan Cunnen schrijft in 'D'n Uytbeyndel' van juni 2024 van heemkundekring H.N. Ouwerling te Deurne over het Nirkants dialect.

Overigens:

De Koerier van Brabants Heem:

De Heemdagen in de vorm zoals ze vanaf 1949 gehouden zijn, zijn nu een stukje van de geschiedenis van Brabants Heem geworden. De heemdagen in 2023 in Oirschot waren de laatste in de reeks.

Helaas komt er zo een einde aan een rijke traditie, die een indrukwekkend onderdeel is van de geschiedenis van Brabants Heem. Het was de oprichter en inspirator pastoor Binck die in 1949 het initiatief nam voor de Heemdagen. Nou, dat was werken geblazen, want de manifestatie deed zijn naam Heemkamp eer aan. Binck had bedacht dat het nuttig was om samen met jonge heemkundigen letterlijk de geschiedenis van Alphen op te graven. Maar dat de belangstelling zo groot zou zijn dat er in ploegendienst gewerkt moest gaan worden, had niemand durven dromen.

Maar bij de evaluatie van de Heemdagen vele jaren later (2023) is de conclusie getrokken dat het werk dat een kring en de vrijwilligers voor de organisatie verzetten niet langer opweegt tegen het afnemend aantal deelnemers.

De koerier juni 2024

Kansen voor lokale erfgoedorganisaties

In het vorige nummer van De Koerier is geschreven over het Verdrag van Faro dat Nederland begin dit jaar heeft ondertekend. Dit verdrag stelt de mens, de samenleving en de relatie met erfgoed centraal. Het beheer van het erfgoed ligt nu in handen van overheden en professionals.

Het Verdrag van Faro wil erfgoed weer teruggeven aan de samenleving. Immers erfgoed bepaalt de leefomgeving van de inwoners. Daarom is het belangrijk dat zij meebepalen welk erfgoed ze van waarde vinden en behouden moet blijven. Het Verdrag van Faro hecht veel waarde aan lokale erfgoed initiatieven. Welke kansen leggen hier voor heemkundekringen en streekmusea?

Herinneringen

Erfgoed geeft inzicht in het ontstaan van onze samenleving. Aan de hand van tastbare en ontastbare, zichtbare en onzichtbare herinneringen aan onze voorouders vormen wij ons een beeld van onze wortels. Het zijn de gebouwen, plekken, tradities en verhalen die een plaats eigenheid geven. Daarbij gaat het niet om het erfgoed op zich, maar om de betekenis die mensen er aan hechten. Daarom is het belangrijk dat iedereen toegang heeft tot erfgoed en zich daarin herkent. *Ineke Schouten*

Brabantse Aa, uitzonderlijk rijk aan cultuurhistorie

door Tjeu van Ras

De Brabantse Aa, stromend van de Peel tot in Den Bosch, voert door een streek die rijk is aan cultureel erfgoed.

Prachtige landschappen, bijzondere gebouwen als kastelen, landhuizen en watermolens.

Onbekend nog voor velen, maar daar brengt de stichting Brabantse Aa verandering in.

De heemkundeverenigingen en erfgoedorganisaties kunnen daar een belangrijke bijdrage aan leveren.

Voorzitter Wim van der Heijden (Dinther) en penningmeester Casper Hoenderdos (Heeswijk) van de stichting, praten honderduit over hun stichting en de plannen. Samen met Sabine Sleddens (secretaris) vormen zij het bestuur. In 2022 is de stichting opgericht. "Iedereen kent de Brabantse Wal, het Groene Woud, de Maashorst in Brabant.

De Brabantse Aa verdient die aandacht ook, we willen het gebied meer voor het voetlicht brengen. Laten zien wat er aan cultuurhistorie is, de samenhang in het gebied, de kastelen, de watermolens en veel meer" aldus Casper Hoenderdos.

Monumentenbeleid kan niet zonder heemkundekringen

Als directeur van de Stichting Monumentenhuis Brabant neemt Harrie Maas deze maand afscheid. Hij gaat op zijn 67e met pensioen, maar heeft nog niets ingeboet aan enthousiasme als hij over zijn stichting praat, het provinciale steunpunt voor gemeenten op het gebied van monumentenzorg. De rol van heemkundekringen en erfgoedorganisaties, zoals die bij Brabants Heem zijn aangesloten, komt in het gesprek steeds weer ter sprake. "Daar ga ik altijd als eerste mee praten."

Beleid immaterieel erfgoed in de gemeente

Er zijn nog bijna geen gemeenten die er beleid voor gemaakt hebben. Oirschot is hier een uitzondering op. Deze gemeente heeft inmiddels beleid voor immaterieel erfgoed gemaakt. Dit beleid kan als voorbeeld gelden voor andere gemeenten.

Immaterieel erfgoed is een bijzondere vorm van erfgoed. Je kunt het niet behouden zoals je historische gebouwen en voorwerpen kunt bewaren voor de toekomst. Immaterieel erfgoed is namelijk afhankelijk van mensen die de liefde en kennis doorgeven aan volgende generaties. Je kunt er ook geen stomp overheen zetten of opbergen in een museum of archief.

Immaterieel erfgoed is 'levend erfgoed' en vergt een aparte manier van beschermen. Dat maakt het lastig om er beleid voor te maken. Hoe bescherm je het eten van een beschuit met muisjes bij de geboorte van een kind bijvoorbeeld? Beschermen kan alleen door de mensen zelf. Wat is dan de rol van de gemeente bij deze specifieke vorm van erfgoed? Hoe vertaal je dat in gemeentelijk beleid? En heeft de gemeente een rol in het behouden van immaterieel erfgoed?

Heemkundekringen

Daarnaast is het de vraag hoe heemkundekringen kunnen helpen om het immaterieel erfgoed in hun gemeente te borgen. Immaterieel erfgoed heeft altijd een historisch verhaal. Heemkundekringen kunnen immaterieel erfgoed-gemeenschappen helpen om hun verleden te documenteren. Maar omdat het levend erfgoed van nu is, is het mogelijk om ook de hedendaagse beoefening en de mensen erachter te fotograferen, filmen en te interviewen. Streekmusea kunnen immaterieel erfgoed gemeenschappen helpen hun verhaal in exposities te vertellen en door immaterieel erfgoed een plekje in hun collectie te geven. Nu immaterieel erfgoed erkend is als erfgoed is het zaak dat ook lokale erfgoedverenigingen beleid hiervoor maken.

Pss. Wilt u het artikel digitaal lezen ga dan naar:

<https://www.brabantsheem.nl/site/wp-content/uploads/2024/06/De-Koerier-101.pdf>

Gemerts Heem zomer 2024

'Zônder èrg', Diederik van Gemert zet het al in 1366

In de Gemeitse Taal kennen we 'zônder èrg. in de betekenis van 'niet met opzet' of 'zonder kwade bedoeling'. Zo staat het ook in Gemerts Woordenboek. Dat dit gezegde al bekend is in het middeleeuwse Gemert is voor veel lezers wellicht nieuw.

Op 15 december 1366 laat Diederik van Gemert in 's-Hertogenbosch officieel vastleggen dat hij zijn (deel van de) heerlijke en soevereine rechten over Gemert heeft verkocht en overgedragen aan de Duitse Ridderorde. De daarover opgemaakte akte besluit met de woorden: "alle ergelist utegescheiden". Ergelist en argelist worden in het verleden door elkaar gebruikt en in handwoordenboeken voor Middel- en Oud-Nederlands lezen we dat 'sonder erch ende list' betekent zonder boze oogmerken of kwade bedoelingen.

Nog zo'n. - zonder erg - voorbeeld uit het Gemert van de veertiende eeuw vinden we in een archiefstuk van 13 juli 1394 waarin Jonkvrouw Sophie van Dinther, weduwe van de in het voorgaande genoemde Diederik, ten behoeve van haar kinderen afstand doet van haar rechten op het Gemertse grondgebied Duvelscamp. Zij eindigt die verklaring met "sonder orglir", (ook) zonder kwade bedoelingen dus.

Deye van Best 3e kwartaal

Urst mi moeders vrèèje, dan mi de dochter

Voor veel mensen is het liefdespad een onzeker gebeuren. Dat was vroeger ook al zo. In ons dialect komen dan ook talrijke woorden en gezegden voor die bedoeld waren als goede raad of als waarschuwing voor het hobbelige pad naar de liefde. Maar ook vroeger wist men al aardig hoe relaties werkten. Vandaar het gezegde in de kop van deze bijdrage: Urst mi moeders vrèèje, dan mi de dochter'. Want waar jongelui elkaar tegenwoordig tegen komen en een al dan niet een kusse-verbintenis aangaan, was dat vroeger heel wat lastiger. Ouders waakten als een kloek over de eerbaarheid van hun dochters. En voor een vrijer 'aan huis' mocht komen, moest hij niet alleen bij het meisje in de smaak vallen maar zeker ook bij de ouders en dan vooral de moeder. En ook dan was de omgang beperkt, getuige het gezegde: 'ès de maon op kwam, wier de meid binnen gehâld'. Waar meisjes tegenwoordig vooral de liefde laten spreken, speelden er vroeger ook andere factoren mee: van welke familie was de vrijer, kon hij vanuit huis geld, of zelfs een bedrijf of boerderij erven, en was er geen onmin uit het verleden? Dat leidde er vaak ook toe dat getrouwd werd in of met bekende kringen. Dit laatste natuurlijk ook omdat de mobiliteit van de mensen veel minder was als nu. Een avondje stappen in Eindhoven was er zelfs in mijn jonge tijd amper bij. Je kwam hoogstens wel eens in Oirschot als het daar kermis was of in de meimaand bij de Heilige Eik, die destijds niet voor niets de bijnaam de 'meidenmèrt' droeg.

Myerlese Koerier themanummer

Voor iedereen die van de gilden houdt

Een uitgave die helemaal gewijd is aan het St Catharina gilde uit Mierlo.

Het hagelkruis nr. 2 2024

Een huwelijk op stand in de 18e eeuw

Toon van Laarhoven, Nuenen

Op een zonnige zondagmiddag zijn veel mensen wel eens langs het mooie, statige kasteel Croy tussen Aarle-Rixtel en Stiphout, gefietst. Het is meer een landhuis dan een burcht en het heeft ook nooit een militaire functie gehad. Er is al veel geschreven over het kasteel en zijn bewoners en vooral de laatste familie, de familie Van der Bruggen, zal bij sommigen bekend zijn, niet in de laatste plaats door de bekering' van freule Constance en haar nalatenschap van het kasteel en landgoed aan de stichting Geloof, Hoop en Liefde om er een verzorgingstehuis voor ouderen van te maken. Maar voor het zover kwam was het kasteel Croy eigendom van haar vader, Johan Karel Gideon van der Bruggen. Hij kocht het kasteel in 1778 van zijn halfbroer Johan Antoon van der Bruggen, die het op zijn beurt gekocht had van Willem August Sirtema baron van Grovestins. De vader van de baron was Douwe Sirtema van Grovestins, secretaris en raadsman van stadhouder Willem V. De familie Van der Bruggen had zo haar connecties.

Heemschild zomer 2024

Hoe Rooi begon te fietsen

Deze kaart uit 1901 hoort in Rooi thuis

Een poosje geleden belde Mieke de Leijer -'in Rooi kennen ze me als Annemieke' - uit Schijndel. Mieke is in Rooi geboren op Herengracht 86A, nu Borchmolendijk 16. Het is de bedoeling dat onze nationale grootgrutter Albert Heijn verhuist naar deze locatie, waar haar overgrootvader, haar opa, haar vader en later haar broer Sjef een brouwerij annex drankenhandel bestierden. Van de twaalf kinderen was Mieke nummer 11. Ze trof bij het opruimen van haar spullen o.a. een ANWB-lidmaatschapskaart uit 1901 aan van haar opa Harrie de Leijer. Miekies opa, Henricus (Harrie) Franciscus de Leijeverd in Boxtel geboren in 1868. Hij woonde daar maar enkele jaren want in 1873 kocht zijn vader Josephus in Rooi bierbrouwerij De Lelie en verhuisde het gezin De Leijer. Harrie werd daar ook brouwer en volgens zijn bidprentje overleed hij daar in 1924 al op 55 jarige leeftijd 'godvruchtig'. Volgens Mieke is hij waarschijnlijk 'gewoon verongelukt', maar dat doet aan het godvruchtige natuurlijk niets af.

Mieke vertelde niks met de teruggevonden kaart te doen en vond 'dat deze in Rooi hij het Heem thuishoort'. De Oude Vrijheid is het helemaal met haar eens en haar gift wordt dan ook dankbaar aanvaard. Het geeft meteen aanleiding de opkomst van de fiets in een algemeen en in een Roois historisch kader te plaatsen.

Vlechtheggen

een stekelig en prikkelend artikel

Vlechtheggen zijn zo oud als Methusalem

Met de uitdrukking 'zo oud als Methusalem' wordt 'oeroud' bedoeld. Deze Bijbelse figuur werd maar liefst bijna 1000 jaar oud. Archeologische resten geven echter aan dat vlechtheggen nog veel ouder zijn dan Methusalem. Deze heggen kwamen namelijk tegelijk met de eerste boeren. Als het over Sint-Oedenrode gaat, was dat waarschijnlijk rond 1800 v. Chr. omdat uit die tijd in Nijnsel sporen van de eerste boeren gevonden zijn. Deze mensen leefden dus in de prehistorie, de tijd waarin er nog geen geschreven berichten waren.

Erfgoed Magazine nr. 3

Helemaal geweid aan "ons" Caribisch gebied

Caribisch erfgoed

Voor dit nummer van Erfgoed Magazine maken we de oversteek naar het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden: de drie eilanden Aruba, Curaçao en Sint Maarten en de drie bijzondere gemeenten Saba, Bonaire en Sint Eustatius. Ook maken we een uitstapje naar een ander land in het Caribisch gebied: Suriname. Daar is in Museum Bakkie op dit moment een replica te zien van het diorama van plantage Kerkshoven, uit de collectie van Valkhof Museum in Nijmegen.

ACTIVITEITEN VAN DERDEN

BHIC

Op zoek naar Staatse militairen?

Zoek in meer dan 400.000 inschrijvingen uit de Staten van Oorlog (1595-1795)

Sinds kort staat er een index bij de Staten van Oorlog op de website van het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC). Een belangrijke bron die onderzoekers hulp biedt bij het terugvinden van militairen die in het leger van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden hebben gediend. De index hierbij is samengesteld door Anton Schuttelaars, historicus en applicatiebeheerder bij het BHIC. Hij stelde deze index in zijn vrije tijd samen, met als doel om zoveel mogelijk onderzoekers te helpen met het terugvinden van militairen.

Bibliotheek Dommeldal introduceert Boek-aan-huis service

Niet iedereen is in staat om zelfstandig naar de bibliotheek te gaan, ook al wil diegene heel graag een goed boek of tijdschrift uitzoeken, om mee naar huis te nemen.

Bibliotheek Dommeldal wil deze groep mensen graag - letterlijk - tegemoetkomen, zodat ook zij kunnen genieten van de mooiste en nieuwste boeken.

Hiervoor introduceert Bibliotheek Dommeldal de Boek-aan-huis service. Misschien ben of ken jij iemand die hier gebruik van zou willen maken.

Wat is de Boek-aan-huis service?

De Boek-aan-huis service is voor mensen die niet zelf naar de bibliotheek kunnen komen. De boeken worden door vrijwilligers bij jou aan huis gebracht. Als je belangstelling hebt, legt de bibliotheek contact met een vrijwilliger van de Boek-aan-huis service. Samen overleggen jullie welke boeken je wil lezen en hoe vaak je nieuwe boeken wil lenen. Daarna komt de vrijwilliger eens in de 3 weken bij jou langs om de oude boeken op te halen en de nieuwe boeken af te geven.

Gratis voor bibliotheekleden

Je betaalt voor de Boek-aan-huis service enkel je lidmaatschap van de bibliotheek (een standaard of groot abonnement). Er zijn verder geen kosten verbonden aan deze service. Deze service is voor alle inwoners van de gemeenten Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Nuenen c.a. en Son en Breugel.

Meld je aan bij de bibliotheek

Ben of ken jij iemand die hier graag gebruik van zou willen maken, of meer informatie zou willen ontvangen? Meld je dan gratis en vrijblijvend aan via telefoonnummer 040-2862805 of via info@bibliotheekdommeldal.nl.

EN TOT SLOT

*Ons mooie Heemhuis (met rechts nog 'het oudje', inmiddels gekapt)
waar u op dinsdagochtend kunt binnenlopen en op
woensdagavond na afspraak uw historische
studie kunt verrichten.*